

Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi Thomae tomi quinque

Accvratam Qvæstionvm D. Thomæ, Ab LXXXIV. Vsqve ad finem: &
Disputationum de virtute Pœnitentiæ, De Clauibus, De Sacramentis
Pœnitentiæ, & Extremæ Vnctionis, De Purgatorio, Suffragiis & Indulgentiis,
expositionem complectens : Accesserunt Indices quinque: ... Postremus

Suárez, Francisco

[Köln], 1616

Sectio 2. De remissione venialium per sacramentalia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93815)

Fortasse etiam quando cætera sunt paria, illud peccatum prius tollitur, antiquius est, vel secundum altam similem proportionem.

SECTIO II.

Virum Sacramentalia remittant peccata venialia ex opere operato.

Sex ceremonialia, qui bus remissio venialium attribuitur.

DE his sacramentalibus quatenus sunt ceremoniarum quædam instituta ab Ecclesia ad ornatum, solennemque ritum sacramentorum, disputavi superiori tomo disput. 15. ubi in sect. 4. nonnulla etiam de hac materia attigi. Hic vero latius vimur hac voce pro quibusdam rebus, vel actionibus sacris, quibus hic effectus remittendi venialia solet attribui, quæ solent numerari, quæ hoc versu comprehenduntur.

Orans, tinctus, edens, confessus, dans, benedicens, Id est, oratio Dominica, aqua benedicta, panis benedictus, confessio generalis, elemosyna, Episcopi, vel Abbatis consecrari benedictio: illæ enim sex voces ad hæc sex membra accommodantur. Adduntur autem tria alia, scilicet, Oratio in Ecclesia consecrata, tinctio pectoris, & sacra Vinctio. Sed duo priora reduci possunt ad orationem: sacra vero Vinctio principaliter sumpta, sacramentum est, & non sacramentale, vel, si sit sermo de ceremoniali vinctio, potest reduci ad tinctioem. Unde autem hæc omnia colligantur, & quo fundamento dicantur esse remedia ad tollendum peccata venialia, in discursu videbimus.

Prima opinio affirmans.

Tripliciter explicatur. Primo.

Secundo.

Palud. D. Ant. Bonau.

Tertio.

Victoria. 9. 10. Ledesm. Cano. Maior.

DE his ergo sacramentalibus duplex est opinio. Prima est, hæc omnia habere hunc effectum ex opere operato: quæ tribus modis explicatur. Primus est, hoc facere tantum mediate, excitando actum sufficientem. Ita Petrus Soto lect. 18. & videtur favore D. Thomas hic art. 3. & q. 7. de Malo art. 2. Significat Gabriel in 4. d. 16. qu. 5. art. 3. dub. 3. Secundus modus est remittere immediate, ita tamē vt requirant attritionem, saltem imperfectam. Ita significat Paludanus d. 16. quæst. 1. art. 2. conclus. 4. & D. Antoninus 1. part. tit. 10. cap. 1. §. 5. Bonavent. d. 2. artic. 1. quæst. 2. quantum Bonavent. non requirat formalem motum attritionis, sed submissionis, deuotionis, vel reuerentiæ in Deum. Non declarant autem hi Auctores, an talis actus interior debeat esse per se sufficiens ad remissionem peccati venialis, vel quo modo iuuetur ab actu exteriori. Tertius modus est, immediate id facere ad modum sacramentorum, si non inueniant complacentiam contrariam, & homo vel pia actione, vel religiose vtatur aliqua ex his rebus. Ita Victoria in Summa quarti, numer. 99. de Pœnitentia. Et eum secuti sunt Soto in 4. d. 11. qu. 2. art. 4. & d. 15. q. 2. art. 3. Ledesma. 1. p. 4. qu. 28. art. 3. Cano lib. 12. de Locis. cap. 23. ad 9. & idem sentit Maior in B. d. 13.

In vnoquoque autem ex illis modis sumitur fundamentum ex impugnatione aliorum, quod breuitatis causa omitto, & quia facile ex dictis colligi potest. Primus enim modus fundatur in generali principio, quod peccati venialis remissio non fit sine sufficienti motu interiori: & ideo, si hæc sacramentalia habent aliquam specialem vim, necesse est vt illa sit ad excitandum talem motum. Secundus autem modus in hoc fundari potest, quod peccati venialis remissio, licet requirat motum internum, nõ tamen semper perfectum, & per se sufficientem: & ideo iuuari potest per hos actus exteriores ex Ecclesie institutione. quia, sicut Ecclesia potest concedere indulgentias, ita videtur posse hoc facere.

Tertius vero vltra hoc addit, necessarium esse hunc effectum esse infallibilem, si homo nõ ponat obicem actualis vel virtualis cõplacentiæ, quia alias nõ esset proprie ex opere operato, quod tamen videtur necessarium, cum hæc assignentur, vt specialia remedia contra hæc peccata, quasi vi propria aliquid contra illa operentur: ad illud autem satis est quod homo his rebus vtatur cum voluntate religiosa obtinendi per illa effectum ab Ecclesia institutum: nam illa voluntas, supposita Ecclesie institutione, est quædam virtualis dispensatio venialis peccati. Maior vero specialiter fundatur in hoc, quod remissio venialis peccati tantum est remissio pœnæ, quam Ecclesia concedit per indulgentias, & ita etiam potest concedere per hæc sacramentalia.

Secunda opinio negans.

SECUNDA vero opinio generaliter negat huiusmodi efficaciam ex opere operato. Hæc est antiquorum Theologorum opinio, quam magis indicat D. Th. citatis locis: nunquam enim dixit illam excitationem fieri ex opere operato. Clarius in 4. d. 16. q. 2. art. 2. quæstio. 4. & d. 21. q. 2. art. 1. Alenf. 4. p. q. 65. memb. 3. art. 4. §. Durandus d. 21. q. 3. & ibi Bonavent. art. 3. q. 1. Richard. art. 3. q. 1. Abulensis 4. Reg. 2. q. 39. Turrecrem. in cap. Tres autem. de Pœnit. d. 1. art. 3. & in c. Aquam. de Consecrat. d. 3. & alii. Fundamentum est, vel quia Ecclesia non habet potestatem instituendi causam, quæ possit hunc effectum ex opere operato conferre: vel quia, etiam si habeat non constat de tali institutione. Et hæc sententia mihi probatur. Vt tamen eius fundamentum intelligatur, aduertendum est, hæc sacramentalia non habere efficaciam ex institutione Christi, quia non sunt à Christo instituta, sed ab Ecclesia, vt in priori loco citato ex 3. tom. latius tractati. De institutione autem Ecclesie, & actio, & potestas dubie sunt quoad hunc effectum ex opere operato. Et ideo breuiter de vtraque dicam.

Sacramentalia non tollere peccata ex opere operato.

DICO ergo primo: Nullum sacramentale est in Ecclesia de quo constat esse institutum ad tollendas culpas veniales ex opere operato. Hoc pro breuiter, discurrendo per omnia supra numerata. Et in primis, oratio Dominica, tinctio pectoris, & elemosyna immerito numerantur inter sacramentalia, nulla enim est in Ecclesia specialis institutio, aut benedictio circa huiusmodi res: neque in decretis aliquid huiusmodi inuenitur. Nam quæ citari solent ex c. Tres sunt. & c. Medicina. & c. Medicamentum, & c. Quamobrem de Pœnit. d. 1. & c. De quotidianis: de Pœnit. d. 3. sumpta sunt ex Augusti. de Pœnit. medicina. c. 2. & lib. 50. homiliarum, homil. vlt. c. 3. Hier. Daniel. 4. Chrysof. homil. 6. ad Heb. Et Ambrosius de Elia & Enoch, de tunctione pectoris, loquitur specialiter Augusti. in Epist. 108. Qui non de aliqua institutione Ecclesie loquuntur, sed de efficacia, quam illa opera, vt sunt actus virtutum, habent ad obtinendam remissionem peccatorum, per modum impetrationis, vel dispositionis. Unde respectu mortalium peccatorum illis tribuunt aliquam efficaciam, vt etiam colligi potest ex Conc. Toletano, 4. c. 9. sed quo peccata venialia minora sunt, eo maior est virtus in illis operibus ad eorum remissionem.

Idem certum videtur de confessione generali, nullum enim est decretum continens, vel indicans specialem institutionem, nec antiqui Theologi eius meminerunt: sed quia illa confessio est exterior actus pœnitentiæ, si debito modo fiat, & illi correspondet interior actus proportionatus: debet quidem peccata

D. Thom. Alenf. Dur. D. Bonau. Richard. Abul. Turrecr.

Affert. Oratio Dominica. Tinctio pectoris. Elemosyna. August. Hieron. Chrysof. Ambros.

Conc. Tolet.

Confessio generalis.

peccata venialia, non ex opere operato, sed ex dispositione operantis, quia est vniuersalis detestatio peccatorum. Quod etiam notauit Soto supra, dicens (& merito) id non probari ex dict. cap. De quotidiana. Quod est August. in Enchir. c. 71. & in eo nulla est mentio de confessione generali. Addit vero Soto hoc esse receptum communi consuetudine Ecclesiarum, & sentit sufficere ad hanc efficaciam ex opere operato. Sed reuera non sufficit sine institutione, quia, si est sermo de consuetudine tantum illius boni operis, illa non magis potest hoc prestare in hoc opere, quam in aliis operibus bonis. Si vero sit sermo de consuetudine sub hac apprehensione, si apprehensio est falsa, nihil poterit conferre ad hunc effectum. Adde etiam, non esse verum dari hanc consuetudinem hoc modo explicatam, cum plures, & fere omnes docti viri oppositam existimationem habeant. Ac denique, qualiscunque esset illa consuetudo, non posset sufficere ad hunc effectum, sicut neque ad indulgentiam, vel remissionem poenae, nisi praecedat concessio habentis potestatem. Auiunt vero quidam Moderni quauis confessio per se sola non sufficiat ad remissionem, tamen deprecationem illam, quae solet ex usu Ecclesiarum dici a Sacerdote (scilicet Misereatur tui, &c. Indulgentiam, absolutionem, &c.) tollere ex opere operato venialia, Quod affirmat Soto d. 19. q. 4. art. 1. quando dicitur a Sacerdote. Victoria vero in Summa 4. & Ledesma 2. p. 4. q. 7. art. 3. hoc ostendunt, etiam si dicatur a laico. Sed nullus eorum adducit fundamentum: unde, qua facilitate dicitur, reuocatur: quia in re, quae pendet ex positua institutione, nihil affirmari potest, nisi vel constet ex decreto aliquo vel ex aliqua auctoritate, aut traditione: neutrum autem hic inuenitur. Illa ergo solum est quaedam deprecatio, quae, si fiat a ministro Ecclesiae, nomine eius habebit aliquam maiorem vim impetrandi, propter Ecclesiae merita.

Et idem censeo de Episcopali benedictione. Et sumo ex August. epist. 59. q. 5. ubi eam vocat *interpellationem quandam*. De qua videri possunt plura apud Ioannem Durandum lib. 2. de Ritibus Ecclesiasticis c. penult. Citari autem solet de hac benedictione, & pro hoc effectu cap. *Benedictio*, & c. *Dictum*, & c. *Maledictum*, 1. q. 1. Sed nihil ad rem praesentem faciunt. Nam in 1. & 3. ca. nulla de haere, aut alia simili mentio fit: in secundo vero solum ait August. sacramentalium consecrationem, seu benedictionem non priuari suo effectu, etiam si sacerdos ministrans malus sit. Denique solent Episcopi concedere indulgentiam quando solenniter benediciunt: illa vero spectat, vel ad impetrationem aliquam, vel ad remissionem alicuius poenae, non culpa. Praeterea, oratio facta in Ecclesia consecrata habet fortasse apud Deum aliquam maiorem vim ad impetrandum propter Ecclesiae merita, tam effectum ex opere operato nullum habet, vt latius ostendi dict. disp. 15. Quod vero Palud. adducit ex 3. Reg. 4. *Qui orauerit in domo hac*, vel nihil probat, vel ad summum declarat a simili genus illud impetrationis.

Praeterea, de Sacramento *Vnctionis* extat titulus in Decretalibus, qui solet citari ad hoc: sed sine causa, quia ibi solum fit mentio *Extremae Vnctionis*, & Confirmationis, quae non sunt sacramentalia, sed sacramenta. Recensentur etiam quaedam aliae vnctiones caeremoniales: sed de nulla dicitur, quod fiat ad tollenda venialia, sed & ad ornatum & ad aliquam sacram significationem, & fortasse etiam ad aliquam impetrationem. De pane benedicto constat nobis eius vsum esse antiquissimum: de quo multa videri possunt apud Vualdensem de Sacramentalibus c. 167. & Durand. dict. lib. 2. c. vlt. Inter alios vero eius meminit August. lib. 2. de Peccatorum meritis c. 26. & vocat *panem Catechumenorum*: nam illis non dabatur Eucharistia, sed loco illius dabatur hic

Fr. Suarez tom. 4.

panis benedictus. Vnde constat non fuisse institutum ad tollenda venialia ex opere operato, quia Catechumeni non erant capaces huius effectus ante baptismum. Solebant autem fideles communicare diebus Dominicis: postea vero, cum illa consuetudo paulatim aboleretur, introductum est, vt panis benedictus daretur etiam baptizatis, quasi in memoriam, & significationem Eucharistiae: ergo nullum est hic fundamentum huius effectus. Nam c. *Cum omne crimen*. de Consecrat. d. 2. quod Soto ad hoc propositum affert, nihil omnino ad causam facit, quia ibi solum dicitur omne crimen atque peccatum, oblatum Deo sacrificiis, deleri, & totus ille textus est de sacrificanda. & ministranda Eucharistia: de pane autem benedicto nullum est ibi verbum.

Superest sola aqua lustralis instituta ab Alexandro I. vt habetur in eius epist. & in c. *Aquam*. de Consecratio. d. 3. Et de hac est aliqua maior verisimilitudo, quia in eius institutione, seu benedictione dicitur, vel potius petitur, vt sit in sanctificationem, & comparatur cum legalibus caeremoniis, quae suo modo sanctificabant ex opere operato. Nihilominus censeo, etiam de hac oppositum esse verius: quia, cum haeres sit grauis, debuisset institutio esse clara, & expressa, si ad hunc effectum ordinaretur. Verbum autem illud *sanctificandi*, amplissimum est. Et de legalibus caeremoniis affirmat August. de Vera & falsa poen. c. 2. o. abfuisse peccata venialia, quod sine dubio non faciebant ex opere operato. Sed quia erant actus religionis & humiliationis cuiusdam, ideo, si debito modo fierent, poterant ex dispositione operantis conferre illum effectum. Ita ergo de hac caeremonia intelligendum est. Addit vero D. Thom. ex intercessionem Ecclesiae, quae ex vi talis institutionis applicatur, habere huiusmodi aquam vim quaedam moralem ad tollenda impedimenta, vel coerendo demones, sicut fit exorcismis: vel excitando in homine bonum motum: & hoc modo, ait deseruire ad iustificationem, vt videre est in 4. d. 6. q. 2. art. 3. q. 2. ad 4. & d. 16. q. 2. art. 4. Quod per modum impetrationis optime, iuxta mentem eius intelligitur. Vnde fere omnes Doctores citati non tribuunt in hoc maiorem vim aquae benedictae ex opere operato, quam aliis sacramentalibus, vt videre etiam licet in Turrecemata in c. *Aquam* de Consecratione d. 3. Nullum ergo inuenitur sacramentale de facto fictitum ad tollenda peccata venialia ex opere operato.

Non esse in Ecclesia potestatem ad instituenda signa sensibilia, quae vt instrumenta hunc effectum conferant. Concl. 2.

Dicendum secundo est, probabilius videri non esse in Ecclesia potestatem ad instituenda signa sensibilia, & quasi instrumenta, quae ex opere operato tollant peccata venialia. In hac conclusione non est certitudo, quia non videtur dubium quin potuerit Christus hanc potestatem dare Ecclesiae. Quamuis non desint qui negent potuisse Christum dare Ecclesiae potestatem instituendi signum remissionis peccati venialis ex opere operato, nisi dando etiam potestatem ad instituendum signum, efficax gratiae sanctificantis ex opere operato, quia, licet ad remissionem peccati venialis absolute non sit necessaria infusio gratiae, tamen ad remissionem eius ex opere operato est necessaria, quia non potest peccatum veniale tolli, nisi per internam renouationem, & sanctificationem: & ideo, si haec renouatio non fit per actum ex se sufficientem ad expellendum peccatum veniale, necesse est vt fiat per infusionem habitus, vel actum eius. Quod si hoc verum esset, optime probaretur Ecclesiam non habere hanc potestatem instituendi signum, vel causam remissionis peccati venialis ex opere operato, quia non potest

N 2

institu-

Soto

Soto
vltim.
Ledesma

De Episcopali
benedictione
Durand.
Cap. Bened.
c. 1.
Cap. Dicitur
Cap. Maledictum

De oratione
facta in Ecclesia
Palud.
3. Reg. 4.

De Sacramento
Vnctionis
Durand.

De pane benedicto

President.
Durand.
August.

Cap. Cum
omne crim.

De Aquâ
lustrali.
Alex.

August.

D. Thom.

Turrec.

10

instituire signum efficax gratiæ: non enim potest instituire sacramenta.

Veruntamen fundamentum illud existimo esse falsum: potuisset enim Christus, si voluisset, vel per se ipsum instituire huiusmodi signum remittens venialia, & non dans gratiam, vel dare Ecclesiæ potestatem ad illud instituendum. Quod plane supponunt omnes auctores qui tractant de his sacramentalibus: nullus enim eorum dixit implicare contradictionem quod dentur talia sacramentalia: sed supponendo non implicare, inquirunt an de facto sint, vel in Ecclesia sit potestas ad illa instituenda. Deinde, cum infusione gratiæ habitualis, absque actu per se sufficiente, potest Deus remittere peccatum veniale, ergo etiam sine gratia potest id facere: quia illa gratia non cõcurrit formaliter ad illam remissionem, sed concomitanter: & ideo posset fieri infusio illius sine tali remissione: ergo & contrario posset fieri remissio sine illa: quia non est maior connexio, aut per se dependentia. Vnde non solum de possibili, sed etiam de facto existimo probabile aliquando ita fieri, saltem per sacrificium Missæ, vel in ipsis offerentibus, vel in his pro quibus offertur, si habeant aliquem bonum motum cõtra peccatum, quanuis per se non sufficeret. Ratio autem est, quia de potentia absoluta potest Deus remittere peccatum veniale sine vlla interna reuocatione physica, & de facto posset remittere per aliqualem renouationem actualem, id est, per actum virtutis aliquo modo oppositum veniali peccato, licet non per se sufficientem ad expellendum illud, vt esset in præsentia vsus religiosus talis sacramentalis cum aliqua submissione ad Deum, quanuis ergo sit certum Christum Dominum non dedisse Ecclesiæ potestatem ad instituendum signa, quibus gratia infundatur: tamen cum ad tollendum peccatum veniale per se non requiratur gratiæ infusio, adhuc manet incertum, an dederit potestatem instituendi prædicta signa remissiuia ex opere operato venialium peccatorum.

Nihilominus tamen conclusio posita vera videtur, quia in re graui, & supernaturali non est affirmandum, nisi quod ex sacra Scriptura, vel ex traditione, & vsu Ecclesiæ, vel ex vrgente ratione deducta ex aliis principiis reuelatis, colligi potest: hic autem nihil horum interuenit. Nam ex Scriptura solum habemus illa verba Ioan. 20. *Accipit Spiritum sanctum: quorum remisistis peccata, remittuntur eis: vel illa Matth. 16. & 18. Quaecumque solueritis super terram, &c.* At vero priora verba intelliguntur de potestate remittendi peccata per sacramentum poenitentiae, vt constat ex concilio Tridentino sess. 14. & infra latius dicemus. Posteriora autem verba, si de absolutione peccatorum intelligantur, eundem sensum habent: extenduntur vero ad potestatem remittendi poenas per indulgentias, & ad potestatem ligandi, & soluendi per censuras, & alia præcepta, quæ ad gubernationem Ecclesiæ pertinent.

Rursus ex traditione, & vsu nihil habemus, quin potius ex non vsu potest sumi argumentum, quod in huiusmodi materijs efficax est. Ostendimus enim hæc tenus Ecclesiam, instituisse aliquod signum huiusmodi: ergo signum est non recepisse ad hoc potestatem. Præterea nec est vlla ratio, vel necessitas ob quam hæc potestas data sit. Nam Christus instituit septem sacramenta, quæ ex opere operato tollant venialia: sunt etiam plura alia remedia, quæ ex opere & dispositione operantis hunc effectum conferant: quid ergo necesse fuit alia signa ex opere operato per Ecclesiam institui posse. Neque ex remissione temporalis poenæ sumi potest argumentum, tum quia malum culpæ difficilius tolli debet, & magis requirit proprium actum ipsius hominis: tum etiam quia poena temporalis non remittitur ex confessione vel indulgentia Ecclesiæ, nisi applicando ex

Christi, vel Sanctorum satisfactionibus quantum est necesse ad huiusmodi solutionem: quod non ita proprio loco habet in remissione culpæ. Quapropter, ex communitentia per indulgentias remittuntur poenæ, non vero culpæ etiam veniales, vt latius in proprio loco dicemus.

Solum oportet vt satisfaciamus in interrogantibus, cur effectus remittendi peccata venialia, potius tribuatur his sacramentalibus, quam aliis actibus, quandoquidem ipsa per se nihil conducunt: quod enim excitare possint mentem hominis ad dolorem peccati, vel reuerentiæ Dei, vel alium similem motum, quo remittantur peccata venialia, commune est aliis rebus, vt imaginibus, concioni, vel lectioni sacre, &c. Respondetur, in primis hunc numerum sacramentalium quoad hunc effectum non esse certa aliqua ratione, aut auctoritate fundatum, & ideo non esse inconueniens, quod posset augeri, vel minui, iuxta probabilem aliquam rationem. Nam inter Doctores etiam alii sex numerant, alii nouem: & in rudimentis Doctrinæ Christianæ tria ex illis omittuntur, & adduntur alia tria remedia, scilicet communicare, audire Missam, & concionem sacram, quæ sine dubio sacramentalia non sunt. Deinde dicitur triplici titulo aliquam actionem externam numerari inter hæc remedia. Primus est, quia ex genere suo, & ex modo quo fit, habet adiunctum aliquem dolorem peccatorum, vel significationem eius, vt confessio generalis, vel confessio peccatoris. Secundus est propter specialem vim impetrandi remissionem peccatorum, fundatam vel in aliqua promissione Dei, seu locutione Scripturæ, vt est in elemosyna, vel in propria petitione, vt est in oratione Dominica. Tertius est ob specialem impetrationem diuini auxilii, vel motionis, fundatam in orationibus Ecclesiæ, quæ per specialem consecrationem, vel benedictionem ad hunc effectum applicantur: & huiusmodi est aqua benedicta, quæ propterea non vtrunq; operatur ex apprehensione sumentis illam, alioqui tantumdem valeret, si existimaretur benedicta, quamuis non esset, vel, si homo illam assumeret vt signum excitatum, sine hac benedictione eundem effectum haberet: quod est præter Ecclesiæ sensum. Habet ergo vim moralem quasi applicandi Ecclesiæ intercessionem, quam fortasse vim habent etiam alia res, quæ fere eisdem verbis ab Ecclesiâ benedicuntur, vt ex Pontificali Romano constat, de consecratione Episcoporum, Abbatum, &c. Cætera vero, in quibus aliquis titulus istorum non reperitur, non est cur in hoc ponantur numero, vel si vulgo ponuntur, est propter aliquam similitudinem, vel participationem eorum, quæ diximus.

QVÆSTIO LXXXVIII.

De reditu peccatorum per poenitentiam dimissorum, in quatuor articulos diuisa.

Deinde considerandum est de reditu peccatorum per poenitentiam dimissorum.

Et circa hoc quaruntur quatuor.

Primo, vtrum peccata per poenitentiam dimissa, redeant simpliciter per sequens peccatum.
Secundo, vtrum aliquo modo per ingratitude rediant specialius secundum quosdam peccata.
Tertio, vtrum peccata redeant in aliquo reatu.
Quarto, vtrum illa ingratitude, per quam redeunt, sit speciale peccatum.